

Устойчиво управление на почвите и ефективни мерки срещу тяхната деградация

На 5 декември, когато отбелязваме Световния ден на един от най-ценните природни ресурси – почвата, в аулата на Лесотехническият университет се проведе четвъртото издание на ФОРУМ ПОЧВА под мотото „120-години организирана борба с почвената ерозия в България“. Почвата е невидимият фундамент на всяка земя – тя храни света, съхранява вода, регулира климата чрез въглеродни запаси, поддържа екосистемите и биоразнообразието и е в основата на нашето бъдеще. Инициативата за Световния ден на почвата е на Организацията по прехрана и земеделие на ООН (ФАО) и цели да повиши знанията за значимостта на здравата почва и устойчивото управление на почвените ресурси, които са основа за 95 % от храната ни и дом на 1/4 от живите организми.

Форумът в ЛТУ беше посветен на опазването и възстановяването на почвите и на 120-годишнината от началото на организираната борба с почвената ерозия в България. Организатори на събитието бяха Българското почвоведско дружество, Лесотехническият университет, Кооперация „Хранкооп – София“ и проект FarmBioNet. Проф. Бисер Христов – председател на Българското почвоведско дружество, откри форума с думите: „Световният ден на почвата през 2025 г. се фокусира върху градските земи с темата „Здрави почви за здрави градове“. България обаче отбелязва значима годишнина – 120 години организирана борба с ерозията, което е повод да изразим благодарност към поколенията учени, лесовъдци, природозащитници, доброволци и общественици, посветили живота си на благородното дело за възстановяване на почвите“ (сн. 1). В приветственото си слово доц. д-р Христо Михайлов – ректор на ЛТУ, подчерта ключовата роля на почвата като стратегически природен ресурс и основа на устойчивото развитие. Той акцентира на грижата за почвите – споделена мисия на лесовъдите, земеделците и агрономите, защото от здравата почва зависи устойчивостта на екосистемите, качеството на живота и способността ни да посрещаме клима-

тичните предизвикателства.

Форумът беше представен в два тематични панела с участието на специалисти от ЛТУ, научната общност и фермери, които представиха на аудиторията презентации и разработки на научни изследвания, агроекологични и регенеративни практики, методи за борба с ерозията, решения за опазването на биоразнообразието и почвените ресурси и възстановяването на нарушени терени, както и исторически преглед. Във фоайето на аулата на Университета гостите имаха възможност да разгледат проекти, инициативи и книги, посветени на устойчивото управление на почвите. За поредна година събитието обедини учени, практики, институции и граждански организации в диалог за бъдещето на най-ценния ни ресурс – почвата.

Начало и утвърждаване на българската почвоведска наука

Българското почвоведско дружество (Bulgarian Soil Science Society (BSSS)) е организацията, която през десетилетията акумулира и предава знания за почвата – ключовата природна система. Нейната роля е и научна, и просветна – да превърне почвата от „черна материя“ в разпознаваем, оценим и опазван ресурс. Почвознанието в България се утвърждава като самостоятелен клон на науката, обслужващ селското стопанство, през 1911 г., когато по предложение на естественика Никола Пушкарков Министерството на земеделието открива Агрогеологическа секция към Земеделската опитна станция в София, а той е назначен за неин ръководител (сн. 2). Още в първата половина на ХХ в. Никола Пушкарков и неговите последователи разработват първите почвени карти и системи за описание, които се превръщат във фундамент за по-нататъшните изследвания.

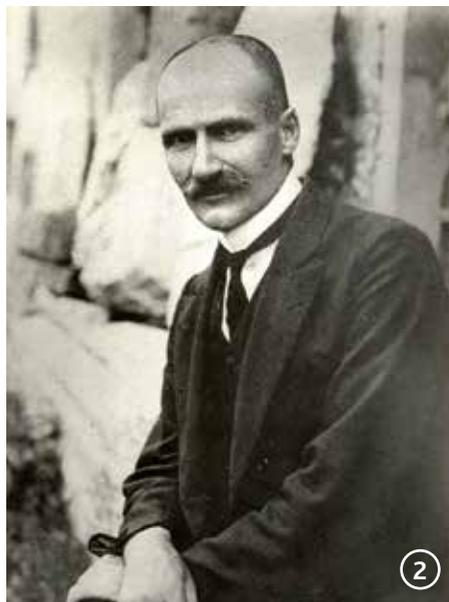
Българското почвоведско дружество (БПД) е учредено през 1941 г., а инициатори за това са осем професори от Агрономическия факултет на Софийския университет. Уставът на Дружеството е утвърден със заповед на министъра на

вътрешните работи и народното здраве на 26 юни 1942 г., но не е съдебно регистриран. Данни за някаква дейност на Дружеството по времето на Втората световна война и няколко години след нея не са намерени. По-късно направените справки показват, че в книга № 55, стр. 80, на Главното управление на архивите при Министерския съвет е записано: „Българското почвоведско дружество е регистрирано с Устав под № 1053 с крайни дати 1941 – 1950 г.“. Отново следва няколкогодишен период, през който за дейността на Дружеството не се знае почти нищо. Едва девет години по-късно, през 1959 г., се провежда ново учредително събрание, на което присъстват 58 души. БПД отново е регистрирано с нов устав. В издаденото удостоверение от Фирменото отделение на Софийския народен съд (Дело № 3) е написано, че „С протоколно определение от 9.10.1959 г. е ОДОБРЕНО вписването на Българско почвоведско дружество – София, с Управителен съвет: председател – проф. Цветан Стайков, подпредседатели – доц. Кирил Еников и проф. Велин Койнов, секретар – д-р Вера Галева, и членове – проф. Асен Биолчев, проф. Петко Радомиров и ст.н.с. II ст.

Алберт Бехар. През първите десетилетия от развитието си Дружеството разгръща систематични полеви проучвания и съставя първите мащабни карти, в които влизат и тези на Никола Пушкаров и неговите последователи. Формира се ядро от университетски преподаватели и изследователи, които полагат основите на институционалното почвознание. Първата организирана форма на почвоведско сдружение преминава от неформални срещи към официални уставни структури през 1941 – 1942 г., като в някои архиви са посочени имената на първите председатели, един от които е проф. Иван Странски. Петдесетте и шестдесетте години на миналия век са период, в който с помощта на държавно финансиране се провеждат големи кампании за едромасщабно картографиране на териториите от страната и почвен мониторинг, изпълнявани от държавни институти и аграрни структури. Данните от проектите стават основата на националните почвени архиви (профили, тестове, карти). Благодарение на проучванията почвознанието е интегрирано в аграрното планиране, напоителните системи и оценката на земеделските потенциали, а специалистите от Българското почвоведско дружество и сродни институти оказват научна подкрепа за държавните програми.

Периодът от 1990 до 2007 г. е етап на преход и евроинтеграция, в който се прави преоценка на методите и адаптиране към международни стандарти за описание и класификация, включи-

телно хармонизацията със Световната референтна база за почвените ресурси (World Reference Base for Soil Resources (WRB)). Реструктурират се институциите, публичните и частните партньорства, нараства ролята на неправителствените организации и научните дружества в консултирането на политики.

Днес Българското почвоведско дружество продължава да организира научни срещи, конференции и обществени кампании по случай Световния ден на почвата и да участва в проекти за нейното устойчиво управление. Актуалните теми обхващат както деградационните процеси (ерозия, киселяване, замърсяване), така и капацитета на почвите

да съхраняват въглерод и да смекчават ефектите от климатичните промени. Организацията сътрудничи с международни структури и поддържа активна професионална мрежа. Научната дейност на Дружеството е международно разпознаваема, като голяма част от публикациите са индексирани в международната информационна система за земеделски науки AGRIS (към ФАО). Според данни, публикувани в справочници на Международния съюз по почвознание (IUSS), още с учредяването си през 1942 г. Дружеството си поставя за цел популяризирането на почвознанието сред по-широка общественост, а не единствено сред академичните среди. В тези източници се подчертава ролята му като посредник между науката и практиката – организация, която подпомага устойчивото управление на почвите чрез научен обмен, консултативна дейност и участие в международни инициативи. Дружеството е активен член на глобалната почвоведска общност, участва в международни форуми и поддържа собствено научно списание – *Bulgarian Journal of Soil Science*, което служи като платформа за обмен на знания между български и чуждестранни изследователи. Българското почвоведско дружество е устойчива научна структура с международна легитимност, чиято дейност надхвърля националните рамки и се вписва в глобалния диалог за опазване на почвите като стратегически природен ресурс.

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ

Нови книги

Живко Момчев, Александър Шкондров, Десислава Гюрова, Тодор Каракиев. Билкарство – устойчиви практики. Център за горски науки, София, 2025 г., 386 стр.

Излезе от печат ново, библиofilско издание на Центъра за горски науки – „Билкарство – устойчиви практики“. Книгата е изчерпателен научен наръчник за отговорно събиране, безопасна употреба и разпознаване на 150 вида лечебни растения от българската флора и е придружена с професионални ботанически фотографии и илюстрации, включващи стрък, подземни части, лист (лице и гръб), цвят, плод, семе, напречни прерези. Поставен е акцент върху морфологичните особености за правилното определяне на растенията. Ботаническите фотографии са на Иван Минов, а научните илюстрации и изображението на корицата са дело на Снежина Попова – член на Дружеството на

анималистите, флористите и научните илюстратори (ДАФНИ).

Изданието е насочено към широка аудитория – студенти по биология, фармация, медицина, горски и аграрни науки; преподаватели и обучаващи се в курс „Билкарство“ към Центъра за горски науки; ботаници, агрономи, фармацевти и други специалисти, любители на природата и билките. Някои от темите в книгата са: разпознаване и събиране на диворастящи растения, добри практики за устойчиво билкосъбиране, технологии за извличане на биологично активни вещества, класификация според разтворимост и свойства, съвременни подходи в билкарството, базирани на научни принципи. Съдържанието е представено на достъпен език и е разработено така, че да бъде полезно както за обучение, така и за практическа работа.